

Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022

De Investeringsagenda Regio Arnhem-Nijmegen 2022 geeft een overzicht van de bijdragen die de Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board willen doen in 2022 in de regio Arnhem-Nijmegen. Ook zijn de investeringen van andere partijen in deze investeringsagenda inzichtelijk gemaakt.

1. Over investeringsagenda regio arnhem-nijmegen

De Groene Metropoolregio (GMR), de provincie Gelderland en The Economic Board (TEB) willen samen de potentie van de regio Arnhem-Nijmegen ten volle benutten en hiervoor hun krachten bundelen. Zij hebben alle drie de overtuiging dat zij resultaten met toegevoegde waarde voor deze regio kunnen boeken door een integrale aanpak en in een triple helix-samenwerking met overheid, bedrijfsleven, onderwijs & onderzoek.

Verankering en vormgeving van de samenwerking

Om de samenwerking te verankeren en concreet vorm te geven, dienen het Bestuursakkoord en deze Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022.

Het Bestuursakkoord heeft een looptijd van tien jaar en bevat afspraken over de samenwerking in zijn algemeenheid. Met het ondertekenen van het akkoord committeren de drie partners zich aan samenwerking aan de gezamenlijke ambitie in de regio Arnhem-Nijmegen. In deze Investeringsagenda staat opgenomen hoe de Groene Metropoolregio, de provincie en The Economic Board van plan zijn om bij te dragen aan de uitvoering van de gezamenlijke ambitie voor de regio. Deze Investeringsagenda vervangt de Investeringsagenda die de gemeente Arnhem, de gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland in 2017 hebben ondertekend.

De indeling van deze Investeringsagenda

Voor de indeling van deze Investeringsagenda zijn uit praktische overwegingen de vijf opgaven uit de Regionale Agenda van de Groene Metropoolregio als uitgangspunt genomen. Deze opgaven dienen als 'thematische paraplu' voor de dingen die de drie partners met elkaar gaan doen in de regio.

De totstandkoming van deze Investeringsagenda

Deze Investeringsagenda is het resultaat van een samenwerkingsproces van de drie partijen. De inhoudelijk betrokkenen van The Economic Board (civic entrepreneurs) de Groene Metropoolregio (opgavemanagers) en de provincie Gelderland hebben de bijdragen bij elkaar gebracht binnen de kaders die de betrokken bestuurders van de drie partners gezamenlijk hebben aangegeven.

Bijdragen vanuit eigen inhoudelijke kaders

De drie partijen dragen vanuit hun eigen inhoudelijk kader bij aan de gezamenlijke ambitie. Voor de provincie is het belangrijkste kader de zeven opgaven uit de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland, met als doel: een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. Voor The Economic Board zijn de belangrijkste kaders het Strategisch Plan 2020 - 2025 en het Tactisch Plan. Hierin wordt voortgeborduurd op de missie van The Economic Board: 'In 2025 is de regio Arnhem-Nijmegen, met Wageningen the place to be op het gebied van Food, Health en Energy'. Voor de Groene Metropoolregio is het belangrijkste kader de regionale Agenda.

Daarnaast kunnen er in de Investeringsagenda nog andere zaken in worden opgenomen, mits:

1. Ze regionale relevantie hebben en
2. Ze binnen de scope van de plannen van de drie partners vallen, dat wil zeggen dat ze bijdragen aan de doelen uit die plannen en
3. Er twee of drie van de partijen (GMR, provincie en TEB) aan werken en
4. Alle drie de partners (GMR, provincie en TEB) het project of initiatief onderschrijven.

Het 'rollende' karakter van deze Investeringsagenda

De Investeringsagenda is dynamisch. Dit betekent dat hij jaarlijks wordt vastgesteld door de drie partijen. Viermaal per jaar is er bovendien een 'gebiedsoverleg' over de Investeringsagenda waarbij de drie samenwerkingspartners kijken naar de stand van zaken en waarin ook nieuwe kansen en ontwikkelingen worden besproken. De drie partijen hebben in het Bestuursakkoord de afspraken over het totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda en over het gebiedsoverleg vastgelegd. Daarnaast is afgesproken hoe een nieuw idee op de investeringsagenda terecht komt. Deze afspraken staan in bijlage 2.

2. De rollen van de drie partijen

De Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board en zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda. De rol van de partijen zal per opgave en per onderdeel daarvan verschillen. Partijen benoemen bij de start van de uitvoering van de opgaven hoe de onderlinge rolverdeling eruit ziet, zodat die helder is.

- **De rol van de Groene Metropoolregio**
 - Initiëren, coördineren en uitvoeren van projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
 - Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor

- Ambassadeurschap regio en lobby, gericht op het vinden van regionale, nationale en internationale samenwerkingspartners
- Informatie, belangen en overige input ophalen vanuit de regiogemeenten en deze met elkaar verbinden
- Het beschikbaar stellen van financiële middelen

- **De rol van de provincie Gelderland**

- Initiëren, coördineren en uitvoeren van projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
- Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor
- Ambassadeurschap regio en lobby, gericht op het vinden van regionale, nationale en internationale samenwerkingspartners
- Kennis en ervaringen delen
- Het beschikbaar stellen van financiële middelen

- **De rol van The Economic Board**

- Initiëren, coördineren en uitvoeren van projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
- Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor
- Ambassadeurschap van de regio en ondersteunen lobby
- Zorgdragen voor de (inter)nationale economische profilering van de regio, onder meer via het innovatienetwerk Lifeport
- Bouwen / versterken van ecosystemen op de speersectoren Health, Hightech, Energy en de cross-overs naar Food
- Het bouwen van triple helix consortia
- Inzetten van het netwerk van The Economic Board

Een primaire taak van de Board is de samenwerking van de triple helix partners. Dit netwerk is voor het realiseren van de gezamenlijke ambities in de regio Arnhem-Nijmegen van grote waarde. Partijen gaan bij de uitvoering van de opgaven en de investeringsagenda zorgvuldig om met de beperkte capaciteit van de triple helix partners en stemmen het beroep op de partners met elkaar af.

3. Gezamenlijke ambitie en doelen

In het Bestuursakkoord hebben we onze gezamenlijke ambities voor de regio Arnhem-Nijmegen verwoord:

1. Doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis die:
 - economisch tot de best presterende regio's van Nederland behoort,
 - onder de noemer van Lifeport zichtbaar en herkenbaar is als topregio in health, high tech en energy en op de cross over tussen food & health, in verbinding met Food Valley,

- met zijn innovatiekracht op deze sectoren bijdraagt aan de grote maatschappelijke opgaven en tegelijkertijd aan productiviteit en werkgelegenheid van de regio,
 - een optimale verhouding tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bewerkstelligt en daarbij komt tot innovatieve oplossingen voor productiviteitsvraagstukken.
2. Uitgroeien tot dé circulaire topregio in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving en een internationale voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
 3. Hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.

Om dit te bereiken, werken we met elkaar aan de volgende vijf hoofddoelen, die corresponderen met de doelen van de opgaven in de regionale agenda van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, passen binnen de ambities die de provincie heeft met Gaaf Gelderland en aansluiten op de doelen van The Economic Board in het strategisch en tactisch plan.

In de regio Arnhem-Nijmegen:

1. Kunnen we snel, comfortabel, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk (Verbonden regio).
2. Is het MKB de crisis te boven. Innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt, de productiviteit van bedrijven toegenomen. Werkgelegenheid is gestegen, er is een wendbare arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie (Productieve regio).
3. Ontwikkelen we slagkracht om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen en producten. Daarmee maken we onze regio toekomstbestendig en versterken we onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid (Circulaire regio).
4. Zorgen we voor een goede balans tussen groei en leefkwaliteit door onze inzet op duurzaam toerisme en recreatie, complete en diverse voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed (Ontspannen regio).
5. Regisseren we samen de groei in de regio. Op zo'n manier dat we de balans tussen stedelijke ontwikkeling, het natuurlijke landschap en de ontspannen leefkwaliteit behouden (Groene groeiregio).

Daarnaast werken we, om onze ambities te realiseren, samen aan het versterken van de agglomeratiekracht van de regio, profilering en lobby.

4. De bijdragen van de drie partijen

De bijdragen van de drie partners aan de projecten en activiteiten verschillen per opgave. Ze zijn opgenomen in Bijlage 1. Hierbij is de indeling van de vijf opgaven uit de Regionale Agenda aangehouden. De investeringen vanuit de Groene Metropoolregio passen binnen het kader van de regionale agenda en bijbehorende begroting. Als er bijdragen opgenomen zijn in de begrotingen van betrokken gemeenten, zijn deze opgenomen als bijdragen van derden. Het is de intentie van de provincie Gelderland om -zoals hieronder bij 'rol van de provincie Gelderland' staat vermeld -financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. Daarbij hanteren we de werkwijze uit bijlage 2, zodat alle partijen, en dus ook de provincie, vanaf de initiatieffase betrokken zijn. De provincie streeft ernaar om in 2022 de bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio te verdubbelen.

Omdat The Economic Board beperkte eigen middelen heeft, gaat het bij deze partij om eigen middelen van The Economic Board dan wel middelen van triple helix partners die via The Economic Board lopen. Daarnaast worden er ook investeringen gedaan om de samenwerking zelf te organiseren ('procesgeld'). Dit betreft het regiobureau van de Groene Metropoolregio en de basisorganisatie en de clusters van The Economic Board.

De organisatie van de Groene Metropoolregio wordt gefinancierd vanuit de deelnemende regiogemeenten. De provincie Gelderland draagt voor de opstart een bedrag van 6 ton bij in zowel 2021 en 2022. Aan de organisatie van The Economic Board en de triple helix samenwerking binnen de clusters wordt bijgedragen door de deelnemende regiogemeenten, een aantal triple helix partners (in kind) en de provincie. De begroting en financiering voor 2022 wordt voor 1 oktober opgesteld. Gesprekken hierover worden nog gevoerd.

In Bijlage 1 geven we per hoofddoel aan welke subdoelen we onderscheiden en welke activiteiten en investeringen we met elkaar doen om de realisatie van deze doelen dichterbij te brengen. Het gaat daarbij enerzijds om investeringen om met elkaar programma's en projecten te ontwikkelen en initiatieven die "laaghangend fruit" zijn en binnen het budget passen, uit te voeren. Anderzijds gaat het om investeringen in grote, majeure projecten of processen. Denk dan bijvoorbeeld aan de woondeal, de verstedelijkingsstrategie, RPW, de RES etc.

We hebben dan ook bij alle investeringen de status daarvan opgenomen.
We kennen de volgende statussen:

- **Initiatiefase:** Er is een idee waarvan meerdere partners denken dat het kansrijk is en dat wordt uitgewerkt. Plan moet nog worden uitgewerkt en begroting is nog niet sluitend. Als er bedragen worden genoemd, zijn deze nog indicatief en onderwerp van verdere uitwerking en gesprek. We moeten nog verkennen of een bijdrage inderdaad aan de orde is en wat de werkelijke grootte van dit bedrag dan zal zijn.
- **Voorbereidingsfase:** Er is een samenwerkingsverband of consortium dat achter het initiatief staat, de financiële behoefte is duidelijk. Besluitvorming over het initiatief en bijbehorende investering moet in de diverse gremia nog plaatsvinden
We verdelen deze fase onder in:
 - **Gevraagd:** vraag om budget is bij partijen bekend. Hierover wordt nog gesproken en partijen gaan bij externe partijen en hun eigen achterban na of en zo ja hoe het initiatief gefinancierd zou kunnen worden.
 - **Gereserveerd:** vraag om budget is bij partijen bekend en partij heeft al middelen hiervoor gereserveerd. Initiatief wordt nog verder besproken en uitgewerkt.
 - **Voorgedragen:** het gebiedsoverleg heeft het initiatief bekrachtigd: partijen staan achter het initiatief en zien mogelijkheden voor financiering. De partijen zetten de benodigde formele stappen om financiering te regelen en te alloceren. Indien van toepassing, kan een opdracht verleend worden of een definitieve subsidieaanvraag gedaan en beschikt worden. Als de opdracht is verleend of de subsidie beschikt, verandert de status naar uitvoeringsfase.
- **Uitvoeringsfase:** Alle betrokken partijen zijn akkoord met het initiatief en de begroting is sluitend. Het geld is beschikbaar en kan direct ingezet worden voor het doel of het project waar het voor bedoeld is. Dat wil zeggen dat de subsidie verleend is en/of de opdracht gegeven. We kunnen direct aan de slag.

Met het ondertekenen van deze Investeringsagenda verbinden de drie partijen zich aan de hierin genoemde ambitie en doelen en de bijbehorende investeringen in de regio Arnhem-Nijmegen voor 2022. Het verankeren van de genoemde bijdragen gebeurt via de bestuurlijke besluitvorming binnen de eigen organisatie.

Ondertekend op _____, te _____

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

Provincie Gelderland,

Stichting The Economic Board,

Bijlage 1: de bijdragen van de drie partijen

A. De verbonden regio

Hoofddoel

In de regio Arnhem-Nijmegen kunnen we snel, comfortabel, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

Subdoelen

- 1. Gebiedsgerichte corridoraanpak:** we realiseren samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water met goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle en Duitsland (ICE), waarmee we de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk vergroten en met projecten bijdragen aan verbetering van doorstroming en de leefomgeving.
- 2. Regionaal (snel)fietspadennetwerk:** inwoners, werknemers en bezoekers gebruiken steeds vaker de fiets, fietsen gemiddeld langere afstanden op meer verkeersveilige routes in de regio door uitbreiding en betere aansluiting op het lokale fietsnetwerk (woon-werk en recreatief).
- 3. Hubs en knooppunten:** We realiseren met partners (nieuwe) mobiliteitshubs en knooppunten waar we nieuwe vormen van duurzame mobiliteit aanbieden, “mobiliteit op maat” bieden voor vraagafhankelijk vervoer in de regio en zo een betere koppeling maken tussen het regionale en stedelijke infrastructuurnetwerk.
- 4. Gedragsaanpak duurzame mobiliteit:** meer inwoners, werknemers en bezoekers maken gebruik van duurzame vormen van mobiliteit door een actieve beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuze, met een goede samenwerking tussen werkgevers, mobiliteitsaanbieders en overheden, waardoor de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter wordt benut;
- 5. Verkeersveiligheid:** we verbeteren de verkeersveiligheid in de hele regio door een meer gerichte, risico-gestuurde en pro-actieve aanpak. Er is een dalende lijn in het aantal doden en gewonden in alle regionale gemeenten.

Illustratief voorbeeld

Ketensamenwerking A12-Duitse grens waar we met RWS, provincie, GMR, regio Achterhoek en gemeenten in de Liemers samenwerken voor minder hinder A12 en omgeving, en wegwerkzaamheden en nieuwe ontwikkelingen afstemmen. Daarnaast werken we in het kader van ‘Slim en schoon onderweg’ een gedragsaanpak uit samen met werkgevers in deze corridor.

Investerings

Voor het ontwikkelen van programma’s en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal €1.022.000 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om voor deze opgave (financiële) middelen beschikbaar te stellen indien het betreffende project ook bijdraagt aan provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de hierboven genoemde bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de GMR. Naast financiële middelen zetten de partijen ook tijd en capaciteit in.

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Actieplan HOV	-	€3,8 mln Vorbereidingsfase: gevraagd	-	-
Flankerend beleid A50	-	€17 mln Vorbereidingsfase: gevraagd, meerjarig	-	85 mln (Rijk) Vorbereidingsfase: gereserveerd, meerjarig
A12 spoorcorridor incl. Arnhem-Oost en regio-expres	PM Initiatiefase	PM Initiatiefase	-	17 mln provincie Noord-Brabant PM Initiatiefase
Gebiedsgerichte corridoraanpak: -A12 minder hinder -A325 -Zuidflank Nijmegen	PM Initiatiefase. Verkenningen lopen/afgerond. Investering voor uitvoering nog onbekend	PM Initiatiefase. Verkenningen lopen/afgerond. Investering voor uitvoering nog onbekend	-	PM Initiatiefase. Verkenningen lopen/afgerond. Investering voor uitvoering nog onbekend
Knoop 38	-	8 mln provincie Vorbereidingsfase: gereserveerd	-	4,3 mln (Rijk) 8 mln gemeente Overbetuwe 8 mln gemeente Nijmegen Vorbereidingsfase: gereserveerd
Meerjaren regio-agenda Fiets oa hoogwaardige fietsroute Arnhem-Dieren en Pre verkenning Nijmegen westflank	Vorbereidingsfase	PM Afhankelijk van prioritering binnen Visie voor Bereikbaar Gelderland Nadere afweging volgt komende maanden. Vorbereidingsfase	-	6,7 mln (gemeenten) Vorbereidingsfase
Investeringsimpuls mobiliteitshubs	-	PM Afhankelijk van uitkomst preverkenning en prioritering Visie voor een bereikbaar Gelderland. Preverkenningen in uitvoering naar regionale hubs, stedelijke hubs en stadsrandhubs	-	PM
Station Nijmegen	-	35 mln Vorbereidingsfase: gereserveerd	-	20 mln gemeente Nijmegen, 55 mln Rijk en NS Vorbereidingsfase: gereserveerd
Gratis stallen fiets	-	0,2 mln Vorbereidingsfase: gevraagd Vorbereidingsfase: gevraagd	-	0,4 mln (gemeenten en NS)
Uitvoeringsprogramma Slim & Schoon onderweg	0,32 mln procesgeld Vorbereidingsfase: gevraagd	0,61 mln voor 2022 Vorbereidingsfase: gevraagd	-	0,54 mln Rijk/gemeenten Vorbereidingsfase: gevraagd
Tweede tranche projecten verkeersveiligheid	PM Initiatiefase	PM Initiatiefase	-	PM Initiatiefase

B. De productieve regio

Hoofddoel

In de regio Arnhem-Nijmegen is het MKB de crisis te boven. Innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt, de productiviteit van bedrijven is toegenomen. De werkgelegenheid is gestegen, er is een wendbare arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie.

Subdoelen

- 1 Stimuleren ondernemerschap en MKB:** We willen dat MKB bedrijven toekomstbestendig zijn door meer kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers. We hebben in de regio meer start ups en nieuwe MKB bedrijven die extra werkgelegenheid opleveren. We stimuleren ondernemerschap door het faciliteren van lokale broedplaatsen en door middel van trainingen en opleidingen. We verbinden ondernemers aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband, MKB'ers maken een slag in digitalisering en kennis en kunde en slagkracht van MKB'ers is verbeterd.
- 2 Human capital:** we brengen de vraag van ondernemers en het aanbod van personeel dicht bij elkaar door de juiste netwerken aan elkaar te verbinden. We hebben een wendbare arbeidsmarkt waardoor het aantal banen in de sectoren Health, High tech en Energy en Food in de regio groeit. Bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in de regio realiseren gezamenlijke projecten die zorgen voor een betere aansluiting van MBO, HBO en WO op de arbeidsmarkt. We stellen gezamenlijk een regionale human capital agenda (HCA) op. Deze HCA vormt de kapstok, brengt focus, draagvlak en commitment voor de verschillende projecten en initiatieven binnen de triple helix.
- 3 Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters:** we versterken het innovatieve vermogen van bedrijven in Health, Hightech, Energy en de cross-over tussen Food & Health middels Lifeport. Daarin zijn we zichtbaar in zowel onze directe omgeving (Gelderland, Brabant, Utrecht) alsook (inter)nationaal. Dit betaalt zich uit in verdienvermogen (bruto regionaal product), in werkgelegenheid – uitgedrukt in arbeidsproductiviteit - en in de kennispositie. Het innovatief vermogen van de bedrijven wordt tevens ingezet voor onze andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, de woonopgave, de circulaire opgave en het klimaatadaptief houden van de regio. Hierdoor behouden we talent en trekken internationaal talent aan.
- 4 Versterking van duurzame logistiek:** Onze logistieke, handel- en transportsector kent een sterk verminderde milieubelasting en maakt zij slimmer en bewuster gebruik van de ruimte. De samenwerking tussen

logistieke bedrijven, transporteurs, kennisinstellingen en overheden is verder geprofessionaliseerd, in nauwe samenwerking met Logistics Valley.

- 5 Toekomstbestendige werklocaties:** werklocaties zijn passend bij de toekomstige economische ontwikkelingen en dit biedt kansen om flexibel en innovatief te kunnen ondernemen. Kwalitatieve en kwantitatieve vraag en aanbod van werklocaties zijn in evenwicht, we bieden passende ruimte voor bedrijven die bijdragen aan onze economische groei en profiel. We dragen met werklocaties bij aan de groene en duurzame ambitie van de Groene Metropoolregio. We hebben we een doorkijk welke ruimtebehoefte voor werklocaties er is tot 2040.

Illustratief voorbeeld

De regio Arnhem-Nijmegen kent van oudsher een sterk geconcentreerd energy cluster. Bij het aangaan van de (maatschappelijke) uitdagingen rondom de energietransitie biedt dit cluster de kans om een koplopospositie in Nederland en Europa in te nemen. Om de broodnodige innovatie te concentreren, te verbinden en te versnellen is daarom in triple helix-verband het initiatief Connectr energy innovation gestart.

Connectr zal zich ontwikkelen als de Europese hotspot voor oplossingen in de energietransitie. Zo focust het Innovatieprogramma op technologie- en talentontwikkeling. Het Innovatielab op IPKW biedt organisaties de ruimte om samen te komen en elkaar verder te helpen. Dankzij de shared facilities is alles wat voor ondernemers nodig is om de innovatie mogelijk te maken binnen handbereik. De kracht ligt daarmee in het uitvoerende niveau. Nieuwe ideeën worden vanuit Connectr direct getest en in de praktijk gebracht, en kunnen van daaruit groeien. Door arbeidsmarktprojecten specifiek op dit terrein, wordt er gewerkt aan het behoud en opleiden van werknemers, en het behalen van de klimaatdoelstellingen 2030 – 2050. Zo draagt Connectr bij aan de brede welvaart van de inwoners in de regio.

Investerings

Voor het ontwikkelen van programma's en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal €575.000 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om voor deze opgave (financiële) middelen beschikbaar te stellen het betreffende project ook bijdraagt aan provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de GMR.

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Inbreng innovatieve instrumenten MKB, zoals Groei- en startversnellers voor MKB, Digiwerkplaats Arnhem Nijmegen.	-	€4,6 mln Beschikbaar (inschatting van wat er vanuit breed instrumentarium neerdaalt in deze regio)	-	Gemeenten investeren vanuit hun eigen begroting hierin
MKB deal t/m 2023	2 ton Uitvoeringfase	2 ton Uitvoeringfase	-	4 ton van min van EzK
Opstellen Human capital agenda	-	50.000 uitvoeringsgereed	-	-
Projecten vanuit de gezamenlijke Human Capital Agenda (HCA) waaronder Lifeport Welcome Center, House of IT, Skillshub.	PM	PM Subsidies vanuit regelingen Onderwijs & Arbeidsmarkt	PM	Bijdragen vanuit bedrijven kennisinstellingen en gemeenten
Doorontwikkeling Health, high tech en energy tot (inter) nationale clusters Via projecten zoals Briskr, Connectr, Orion, AI hub, CITC, One Planet.	Verbinding leggen met het regionale netwerk, belangenbehartiging, input leveren	De provincie investeert in deze projecten. Concreet gaat het om investeringen in startup-programma's en incidentele subsidies. In totaal gaat het om 12-15 miljoen per jaar.	Eerste aanspreekpunt, projectkansen verzamelen/inbrengen en benutten, deelnemen aan netwerken op regionaal/nationaal/Europees niveau, verbindingen leggen tussen partners, schrijven projectvoorstellen en aanvragen doen.	Gemeenten, bedrijven en kennisinstellingen investeren vanuit hun eigen begroting hierin
Verduurzaming logistiek: proces en projectgeld	-	€3,5 mln Uitvoeringsgereed	-	-
Realisatiebudget Rail terminal Gelderland	-	€53,5 mln Uitvoeringsgereed	-	€12 mln Rijk
RPW (regionaal programma werklokaties)	<p>Verplicht onderdeel vanuit omgevingsverordening voor alle regiogemeenten, wordt opgesteld door regio in samenwerking met provincie, wordt door CS vastgesteld. Er is hier geen rol voor TEB.</p> <ul style="list-style-type: none"> regelt vraag en aanbod van bedrijventerreinen kwalitatief en kwantitatief (juiste bedrijf op de juiste plek) regelt duurzaamheidsambities/doelstellingen (opm.: kwalitatieve slag waaraan gewerkt moet worden) bevat afspraken hoe bestaande terreinen toekomstbestendig te maken (opm.: kwalitatieve slag waaraan gewerkt moet worden) economische profilering van de regio/ knooppunten 			
-	Vanuit budget "ontwikkelen programma's en projecten	Subsidieregeling "toekomstbestendige bedrijventerreinen" Voor procesondersteuning of fysieke maatregelen	-	-

C. De circulaire regio

Hoofddoel

In de regio Arnhem-Nijmegen ontwikkelen we slagkracht om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen en producten. Daarmee maken we onze regio-toekomstbestendig en versterken we onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid.

Subdoelen

- 1. Circulaire bouw en infrastructuur:** we besteden projecten in de Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan. We bouwen we nieuwe woningen voor minstens 25% circulair. Het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen in de regio is substantieel toegenomen en de bouwlogistiek is verder verduurzaamd. De samenwerking in de bouw en GWW-keten geïntensiveerd.
- 2. Circulaire economie: grondstoffen en keten:** we hebben goed zicht op de afval- en grondstoffenstromen in de regio, we hebben korte en efficiënte maak- en productieketens gerealiseerd. Gemeenten weten hoe ze circulair kunnen inkopen en hebben daar volop ervaring mee. Het hergebruik van grondstoffen en materialen fors toegenomen.
- 3. Water en klimaatadaptatie:** we zijn steeds beter geworden in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water. We hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, droogte of hittestress fors te verminderen. We hebben het bebouwd gebied in stad en dorp verder vergroend. We bouwen klimaatbestendig.
- 4. Transitie naar duurzame energie:** we hebben stappen gezet naar een duurzame energie-efficiënte regio, bedrijven en inwoners gebruiken minder energie, het aandeel schone energie dat we in de regio gebruiken is groter dan landelijk gemiddeld. Ook hebben we innovaties tot stand gebracht in opwekking, opslag en transport van duurzame energie.

Illustratief voorbeeld

De triple helix projecten worden gerealiseerd in het programma *Living Lab Delta Oost*. Het regionale Kenniscentrum Circulair Bouwen (KCCB) is hierin een belangrijk project en vormt een belangrijke schakel bij het realiseren van onze ambitie om steeds circulair te bouwen. Het KCCB zorgt voor inspiratie en slimme verbindingen tussen bedrijven, opdrachtgevers en opdrachtnemers in de bouw, onderwijs- en onderzoeksinstellingen en overheden.

Investerings

Voor het ontwikkelen van programma's en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal €637.500 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om ook voor deze opgave financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdragen van de gemeenten aan vijf opgaven van de GMR.

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Circulair opdrachtgeverschap GWW sector	€62.500 Vorbereidingsfase: gereserveerd	€75.000 Uitvoeringsfase	-	-
Schaalvergroting circulair bouwen, oa regionale doorontwikkeling KCCB.	-	PM Uitvoeringsfase	Inzet civic entrepreneur	PM
Circulaire hotspots:				
a. Innovatiewerkplaats Duiven Innofase doorontwikkeling				
b. Eijkelkamp Innodraughts		a. PM (initiatieffase)		
c. Kaamera hergebruik Cellulose		b. PM (initiatieffase)		
d. Voedselstrategie, eiwittransitie, Next garden	PM (initiatieffase)	c. €200.000 (uitvoeringsfase)	Inzet civic entrepreneurs	PM (initiatieffase)
e. Circulair programma Rijk van Nijmegen RvN@, incl. opscaling naar GM regio		d. PM (initiatieffase)		
f. Recycling zonnepanelenop IPKW, verificering, verg. verl.		e. €100.000 Vorbereidingsfase: gevraagd (2022-2023)		
		f. PM (initiatieffase)		
Projecten, voortvloeiend uit het innovatieplatform "Living lab delta Oost"				
a. Schaduwroutes en koelteplekken binnenstad Arnhem	PM (initiatieffase)	PM (initiatieffase)	Inzet civic entrepreneurs	PM (initiatieffase)
b. Leerproject van Muilwijkstraat Arnhem				
c. Uiterwaarden, pilot bouwen met Natuur Rheden				
d. Stationsomgeving Nijmegen (circulair bouwen)				
Regionale energiestrategie: uitvoeren en voorbereiden RES 2.0	PM	€80.000 (vorbereidingsfase: gevraagd)	-	PM Rijk (vorbereidingsfase: gevraagd)
Regionaal expertisecentrum voor bedrijven	PM	PM initiatieffase	-	PM
Inkoop energie	€100.000 Vorbereidingsfase: gereserveerd	-	-	-

D. De ontspannen regio

Hoofddoel

In de regio Arnhem-Nijmegen zorgen we voor een goede balans tussen groei en leefkwaliteit door onze inzet op duurzaam toerisme en recreatie, complete en diverse voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed.

Subdoelen

- 1. Duurzaam toerisme:** we hebben in de regio een duurzame en vitale sector voor recreatie, die aansluit bij de vraag en bijdraagt aan de basisvoorzieningen en leefbaarheid in de kernen. Naast dagrecreatie kiezen bezoekers ook voor een langduriger verblijf in de regio. De toeristische drukte is beter verspreid over de regio en de seizoenen.
- 2. Bruisende binnensteden en krachtige kernen:** we hebben een sterk en compleet aanbod van voorzieningen in onze binnensteden en centra van kernen. We hebben leegstand daar waar nodig aangepakt en beperkt. We houden binnensteden en centra van kernen leefbaar voor bewoners.
- 3. Groen-blauw raamwerk:** we hebben waardevolle natuur, landschap en cultureel erfgoed in de regio duurzaam behouden en uitgebreid. Zowel de intrinsieke waarde daarvan (biodiversiteit) als de belevingswaarde daarvan is versterkt. We benutten de mogelijkheden van functiecombinaties beter.
- 4. Sterke culturele infrastructuur:** we hebben een passend, kwalitatief goed en divers cultuuraanbod dat past bij de vraag en het profiel van de regio. Inwoners participeren actief en passief in cultuur en we bereiken steeds meer doelgroepen.

Illustratief voorbeeld

We maken samen een analyse van het voorzieningenniveau in onze bruisende binnensteden en krachtige kernen: welke voorzieningen zijn er en hoe zijn die afhankelijk van elkaar? Op basis daarvan maken we een toekomstbeeld:

wat willen we behouden, wat willen we versterken? Waar zijn wellicht dubbelingen die niet nodig zijn? Analyse en toekomstbeeld kunnen individuele gemeenten gebruiken om keuzes te maken voor de ontwikkeling van hun voorzieningenniveau. Mogelijk laat het toekomstbeeld ook mogelijkheden zien om gezamenlijk afwegingen en keuzes te maken en in te investeren en gezamenlijk financieringsbronnen aan te boren waar individuele gemeenten niet voor in aanmerking komen.

Investerings

Voor het ontwikkelen van programma's en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal €414.000 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om ook voor deze opgave financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdragen van de gemeenten aan vijf opgaven van de GMR.

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Transformatievoorstel Cultuurregio o25 uitvoeren	PM afhankelijk van gesprekken tussen provincie en GMR	PM afhankelijk van gesprekken met provincie tussen provincie en GMR	Ambassadeurschap	Cultuurinstellingen: PM afhankelijk van gesprekken met provincie
Uitvoering plan van aanpak fiets- en wandelroutenetwerk	Coördinatie	PM (initiatieffase)	-	Co-financiering gemeenten: PM (initiatieffase)
Lauwersgrachtalliantie (in bredere kader stedelijke ontwikkeling Oostelijk binnenstad)	Belangenbehartiging	Gesprekken hierover worden gevoerd (initiatieffase)	Ambassadeurschap	Gemeente Arnhem, Toneelgroep Oostpool, Introdans, Phion, Musis en Stadstheater Arnhem PM afhankelijk van uitkomsten gesprekken (initiatieffase)
Valkhofkwartier	Belangenbehartiging	€500.000 Vorbereidingsfase: gevraagd	Ambassadeurschap	0,8 mln Rijk, 3,5 mln gemeente Nijmegen
Verbouwing Stadsschouwburg Nijmegen	Belangenbehartiging	PM (initiatieffase)	Ambassadeurschap	PM (initiatieffase)
Romeinse Limes	Belangenbehartiging	PM (initiatieffase)	Ambassadeurschap	PM (initiatieffase)
Nieuw Hollandse Waterlinie	Belangenbehartiging	PM (initiatieffase)	Ambassadeurschap	PM (initiatieffase)
Subsidieregelingen Steengoed Benutten, Recreatie & toerisme, Cultuur & Erfgoed en Natuur & Landschap	Gemeenten dienen individueel in	Deels gehonoreerd, deels aangevraagd en nog te beoordelen, deels nntb aanvragen	-	Co-financiering van derden

E. De groene groeiregio

Hoofddoel

In de regio Arnhem-Nijmegen regisseren we samen de groei in de regio. Op zo'n manier dat we de balans tussen stedelijke ontwikkeling, het natuurlijke landschap en de ontspannen leefkwaliteit behouden.

Subdoelen

- 1. Wonen in balans:** we lopen het woningbouwtekort in door tot 2025 20.000 woningen versneld te bouwen. Het betreffen voor een groot deel betaalbare (koop)woningen en woningen voor specifieke doelgroepen, zoals voor jongeren, ouderen, arbeidsmigranten, etc. Hierbij is oog voor meer groene, gedifferentieerde en duurzame wijken en dorpskernen en er wordt gebruik gemaakt van breed inzetbare, flexibele huisvestingsconcepten gerealiseerd door de toepassing van innovatieve bouwconcepten. Het informeren en stimuleren van circulair bouwen maakt hier onderdeel van uit.
- 2. Leefomgeving:** we verbinden de ruimtelijke opgaven waarbij natuur, landschap en leefomgeving een voorname plaats innemen door toekomstige ruimteclaims van alle opgaven inzichtelijk te maken. Duurzame verstedelijking staat centraal in de Groene Metropoolregio. Het Verstedelijkingsakkoord met investeringsagenda helpt om dit vorm te geven. Voor de periode 2030-2040 worden nieuwe woningbouwlocaties onderzocht en uitgewerkt als bouwsteen voor lokaal omgevingsbeleid. Daarnaast onderzoeken we toekomstige ruimtelijke trends en werken we aan meer zichtbaarheid van onze regio op het gebied van 'groene groei'.

Illustratief voorbeeld

De verstedelijkingsstrategie is een unieke samenwerking tussen Rijk, Provincie, de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en Food Valley. We onderzoeken de toekomstige woon- en werklocaties, rekening houdend met bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen. De opgave is zo'n 60.000 woningen.

Waar de Woondeal kijkt naar versnelling van bekende locaties in de komende 5 jaar, kijken we met de VS naar de minder of onbekende locaties tot 2040. De verstedelijkingsstrategie werken we uit in de verschillende deelgebieden in de regio, we koppelen er een regionale investeringsagenda aan en uiteindelijk willen we deze afspraken vastleggen in een te sluiten Verstedelijkingsakkoord met de genoemde partners. We vragen de gemeenten in onze regio hieraan mee te doen, een regionale samenwerking aan te gaan en de vertaling te maken gemeentelijk omgevingsbeleid.

Investerings

Voor het ontwikkelen van programma's en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal € 642.500 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om ook voor deze opgave financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdragen van de gemeenten aan vijf opgaven van de GMR

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Woondeal – proceskosten t/m 2025	NB: onderdeel van bovenstaand bedrag is €150.000 aan proceskosten voor de woondeal	€250.000 (procesgeld woondeal) Uitvoeringsfase	-	€750.000 Rijk
Bij succes Flexpool voortzetten in 2022	-	PM (initiatieffase)	-	PM Rijksregeling FLOW
WBI aanvragen	Individuele aanvragen door gemeenten; GMR faciliteert met advies en kennis delen	Aanvragen co-financiering worden gedaan door individuele gemeenten	-	Rijk: Co-financiering voor individuele gemeenten via WBI
Investerings die voortvloeien uit verstedelijkingsakkoord (mogelijk pas na 2022)	PM (initiatieffase)	PM (initiatieffase) Procesgeld voor de gebiedsuitwerkingsprocessen (180.000 tot 300.000)	PM (initiatieffase)	PM (initiatieffase)
Profilering; organiseren van aansprekend congres ‘duurzame verstedelijking in de GMR’	PM initiatieffase mede opdrachtgever	PM initiatieffase mede opdrachtgever	goede voorbeelden uit onderwijs en bedrijfsleven aandragen	
Integratie van ruimteclaims voortvloeiend uit alle 5 opgaven van de GMR;	Ontwikkelen van dashboard en organiseren van futurelab’s	expertise en capaciteit (o.a. geo-informatie, inventarisatie datamonitoring tools	-	-
Opschaling innovaties “kwalitatief bouwen”; d.m.v. Omgevingsscan. (o.a. conceptueel bouwen, industrialisatie, circulair & natuurinclusief / klimaatadaptief)	Inbreng kennis / expertise en aanhaking gemeenten	Inbreng van kennis en expertise uit de provinciale programma’s / beleid	Inbreng kennis en goede voorbeelden vanuit bedrijfsleven en Onderwijs	-
Werkwijze en subsidieregeling Steengoed benutten, actieplan wonen, wijk van de toekomst	Individuele gemeenten vragen aan	Verschillende aanvragen	-	Co-financiering van derden

Bijlage 2: het beheer van de investeringsagenda

Deze investeringsagenda is 'rollend'. Vier keer per jaar is er in het gebiedsbreed overleg tussen de provincie Gelderland, The Economic Board en de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen gelegenheid om nieuwe plannen en ontwikkelingen te bespreken en in de agenda op te nemen. De drie partijen hebben in het Bestuursakkoord de afspraken over het totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda en over het gebiedsbreed overleg vastgelegd.

Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen (bestuurlijk):

Elke drie maanden is een bestuurlijk Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen. In dit bestuurlijk overleg wordt de voortgang van de investeringsagenda besproken. Een keer per jaar wordt de investeringsagenda zelf geactualiseerd.

Adviesteam regio Arnhem-Nijmegen:

Elke maand is er een adviestedeam regio Arnhem-Nijmegen. Hierin wordt de voortgang van de investeringsagenda besproken, worden nieuwe projecten besproken en wordt het bestuurlijk Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen voorbereid.

Hoe komt een nieuw idee op de investeringsagenda terecht?

- Provincie, TEB en GMR doen op basis van hun beleid, plannen en agenda's voorstellen voor (wijzigingen van) de concept-investeringsagenda. Deze voorstellen worden voordat ze in het gebiedsoverleg worden gebracht door alle drie de partijen afgestemd en getoetst op:
 - Zijn ze passend binnen de doelstellingen van bestuursakkoord en investeringsagenda?
 - Uitvoerbaarheid: is het voorstel gereed voor uitvoering of moet het voorstel nader worden uitgewerkt en hoe willen partijen dit gaan doen?
 - Haalbaarheid: is er binnen de drie partijen (bestuurlijk) draagvlak voor het voorstel en is er zicht op de bijdrage die wordt gevraagd?
- Op basis hiervan maken de drie partijen en gezamenlijk advies voor het gebiedsbreed overleg. Als de partijen van mening verschillen over passendheid, uitvoerbaarheid en/of haalbaarheid, kunnen zij ervoor kiezen het advies alsnog voor te leggen aan het gebiedsbreed overleg en worden de verschillende standpunten hierin verwoord.
- De voorstellen voor (wijziging van) de concept-investeringsagenda worden voorgelegd aan het gebiedsoverleg, met het advies over passendheid, uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de drie partijen gezamenlijk.
- Het gebiedsoverleg besluit of zij de wijziging overneemt en voordraagt aan de organen die hierover bevoegd zijn te beslissen. Dit kunnen zijn: Colleges, besturen kennisinstellingen of bedrijven, Staten, Raden, DB, AB etc.).

De Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen is een samenwerking tussen